

KANIT YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.

Sakıp ŞEKER Sicil No : 861 Mühür No: 898 Ankara YMM Odası
Adres : Ahlatlıbel Mah. 1822. Sok. No:70 Çankaya/ ANKARA Tel : (312) 417 05 96 - 489 20 18
Vergi Dairesi : Doğanbey Vergi Kimlik No : 4960640814 Fax: (312) 417 66 73
Web: www.kanitymm.com.tr E-mail :sakipseker@kanitymm.com.tr

23.10.2024

Sirküler No:2024/21

DEĞERSİZ HALE GELEN ALACAĞA AİT KDV'NİN İNDİRİMİ

KDV Kanununun 29 ve 30 uncu maddelerinde 7104 sayılı Kanun ile 1.1.2019 tarihinden geçerli olmak üzere yapılan değişikliklerle, **değersiz hale gelen alacaklara** ilişkin alıcı tarafından ödenmeyen KDV'nin alıcı yönünden indirim imkanı kaldırılmış, satıcı yönünden de değersiz hale gelen alacaklarla ilgili beyan edilen KDV'nin indirim konusu yapılmasına imkan sağlanmıştır. Bu sirkülerimizde değersiz alacaklarla ilgili olup daha önce beyan edilen KDV'nin satıcı tarafından indirim konusu edilmesine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

1. KDV Kanunu'nda Yapılan Düzenlemeler

KDV Kanununun indirilemeyecek KDV başlıklı 30 uncu maddesinin (e) fıkrası şöyledir:

*“ Vergi Usul Kanununun 322 nci maddesine göre **değersiz hale gelen alacaklara** ilişkin alıcı tarafından ödenmeyen katma değer vergisi”.*

Aynı Kanun ile KDV Kanununun 29 uncu maddesinde yapılan değişiklik ise aşağıdaki gibidir:

*“ Vergi Usul Kanununun 322 nci maddesine göre **değersiz hale gelen alacaklara** ilişkin hesaplanan ve beyan edilen katma değer vergisi, **alacağın zarar yazıldığı vergilendirme döneminde indirim konusu yapılabilir** (Şu kadar ki Vergi Usul Kanununun 323 üncü maddesine göre karşılık ayrılmak suretiyle gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınan katma değer vergisinin bu fıkra kapsamında indirim konusu yapılabilmesi için gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınması şarttır.)”*

2. Şüpheli Alacaklar (VUK; Madde 323)

“Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

1. Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar;

2. Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan ve 3.000 (1.1.2024'den itibaren 14.000 -TL) Türk lirasını aşmayan alacaklar;

Şüpheli alacak sayılır.

Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir.

Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder.

Şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kar-zarar hesabına intikal ettirilir.

İşletme hesabı esasında defter tutan mükellefler, yukarıdaki fıkralar kapsamında tespit edilen şüpheli alacaklarını defterlerinin gider kısmına ve bunlardan sonradan tahsil edilen miktarları ise tahsil edildikleri dönemde defterlerinin gelir kısmına, hangi alacaklara ait olduğunu gösterecek şekilde, kaydederler.”

3. Değersiz Alacak

Vergi Usul Kanununun 322 nci maddesinde değersiz alacaklar, “kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkan kalmayan alacaklar” olarak tanımlanmıştır.

4. Vazgeçilen Alacaklar

Vergi Usul Kanunu'nun 324 üncü maddesinde, *"Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır. Bu hesabın muhteviyatı alacaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararla itfa edilmediği takdirde kar hesabına naklolunur"* hükmü yer almaktadır.

Kanun hükmüne göre, konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, borçlu açısından vazgeçilen alacak, alacaklı yönünden ise değersiz alacak hükmündedir. Konkordato veya sulh anlaşmasının dayandığı belgelerin “kanaat verici vesika” olmaları nedeniyle bu tür alacakların da VUK'un 322. maddesine göre değersiz alacak olarak kabulü gerekmektedir.

Bir alacağın değersiz hale geldiğini kabul etmek için kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya ihtiyaç duyulduğu dikkate alındığında, vazgeçilen alacaklar için alacaklının rızasıyla alacağından vazgeçtiğine ilişkin başvuru konkordato ve sulh yolu yeterlidir.

5. Konkordato veya Sulh Yoluyla Alacaktan Vazgeçilmesi

Bir alacağın, vazgeçilen alacak olarak kabul edilmesi için alacağın konkordato veya sulh yolu ile alınmasından vazgeçilmesi gerekmektedir. Konkordato, İcra ve İflas Kanununda ve Türk Ticaret Kanununda usul ve esasları ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olmakla birlikte, sulh yoluyla vazgeçme herhangi bir şekle tabi olmayıp, sulh yolu ile alınmasından vazgeçilen alacağın tevsik edici belge ile ispatı gerekmektedir. Vergi Usul Kanununun 227 nci maddesine göre mükellefler üçüncü şahıslarla olan “münasebet ve muamelelere ait kayıtlarını tevsik etmek” zorundadır. Bu nedenle sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklarla ilgili olarak yazılı sözleşme yapılmalıdır.

Diğer taraftan, 14.2.2019 tarih ve 112 Sayılı VUK Sirkülerinde yapılan açıklamada, “2004 sayılı Kanunun 288 inci maddesi uyarınca, geçici mühlet kararı kesin mühletin hukuki sonuçlarını doğurmakta olduğundan ve geçici mühlet kararı ile birlikte takip yapılması mümkün bulunmadığından, geçici mühlet kararından önce dava veya icra safhasına intikal ettirilmemiş alacaklar için geçici mühlet kararının ilan edildiği hesap dönemi itibarıyla şüpheli alacak karşılığı ayrılabilir” denilmiştir. Vergi Usul Kanununun 324 üncü maddesine göre konkordato veya sulh yoluyla vazgeçilen alacakların borçlunun defterinde özel bir karşılık hesabında tutulması, vazgeçilen alacağın üç yıl içinde zararla itfa edilemediği takdirde kar hesabına alınması gerekmektedir. Üç yıllık süre borçluyu korumak amacı taşımaktadır.

Konkordato anlaşması Ticaret mahkemesince onanmaktadır. Alacaktan sulh yoluyla vazgeçilmesi halinde ise 284 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğine göre sulh anlaşmasının noter huzurunda düzenlenmesi veya notere tasdik ettirilmesi gerekmektedir. Esasen sulh yoluyla vazgeçilen alacak için sulhnamenin noterde tasdik ettirileceğine ilişkin Kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak dava aşamasında alacaklı ve borçlunun avukatları tarafından yapılan ve mahkemeye sunulan sulhnameler de tevsik edici belge olarak kabul edilmelidir.

6. 23 Nolu KDV Genel Uygulama Tebliğinde Yapılan Açıklamalar

a) Satıcının Yapacağı İşlemler:

23 Nolu KDV Uygulama Genel Tebliğinde aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

“... 7104 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle 3065 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan değişiklikle, Vergi Usul Kanununun 322 nci maddesine göre **değersiz hale gelen alacaklara** ilişkin hesaplanan ve beyan edilen KDV'nin, **alacağın zarar yazıldığı vergilendirme döneminde** indirim konusu yapılabileceği; şu kadar ki Vergi Usul Kanununun 323

üncü maddesine göre karşılık ayrılmak suretiyle gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınan KDV'nin bu fıkra kapsamında indirim konusu yapılabilmesi için gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınmasının şart olduğu hükme bağlanmıştır.

Mükellefler tarafından yapılan mal teslimleri ve hizmet ifalarına ilişkin hesaplanan KDV'nin, söz konusu mal ve hizmet bedellerinin tahsil edilip edilmediğine bakılmaksızın beyan edilerek ödenmesi gerekmektedir.

Buna göre, 1/1/2019 tarihinden itibaren, 213 sayılı Kanunun 322 nci maddesine göre **değersiz hale gelen alacaklara** ilişkin hesaplanan ve beyan edilen KDV'nin indirim konusu yapılması mümkündür. 213 sayılı Kanunun 323 üncü maddesine göre karşılık ayrılmak suretiyle gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınan KDV'nin bu fıkra kapsamında indirim konusu yapılabilmesi için gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınması şarttır.

Söz konusu KDV tutarı, alacağın zarar yazıldığı tarihi kapsayan vergilendirme dönemi 1 No.lu KDV Beyannamesinin "İndirimler" kulakçığında "İndirimler" tablosunda 111 kod numaralı "Değersiz Hale Gelen Alacaklara İlişkin İndirilecek KDV" satırı aracılığıyla indirim konusu yapılır ve değersiz hale gelen alacağa ilişkin borçlu mükellef bilgilerini içeren beyanname eki form doldurulur."

b) Alıcının Yapacağı İşlemler:

23 Nolu KDV Uygulama Genel Tebliğinde aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

"Kanunun (30/e) maddesinde, Vergi Usul Kanununun 322 nci maddesine göre değersiz hale gelen alacaklara ilişkin alıcı tarafından ödenmeyen KDV'nin, mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan KDV'den indirilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Değersiz hale gelen alacaklara ilişkin hesaplanan ve beyan edilen KDV, alacağın zarar yazıldığı vergilendirme döneminde satıcı tarafından indirim konusu yapılabildiğinden mükerrer vergi indirimine yol açmayacak şekilde değersiz hale gelen alacaklara ilişkin alıcı tarafından ödenmeyen ve daha önce indirim konusu yapılmış KDV, alacağın zarar yazıldığı vergilendirme döneminde 1 No.lu KDV Beyannamesinin "Matrah" kulakçığında "Diğer İşlemler" tablosunda 505 kod numaralı "VUK 322 Kapsamına Giren Borçlara Ait KDV" satırı aracılığıyla beyan edilir."

7. Değersiz Alacağın Zarar Olarak Yazılabilmesinde Kanaat Verici Vesikaların Neler Olabileceğine İlişkin Özelge

Bir alacağın değersiz alacak haline geldiği mahkeme kararı ile belgelendirilmemiş ise hangi belgelerin kanaat verici vesika sayılacağı konusunda Vergi Usul Kanununun 322. Maddesinde yeterli açıklık bulunmamaktadır. Bu konuyla ilgili olarak GİB'in 02.11.2009 tarih ve B.07.1.GİB.0.01.29/2978-322-68-102537 sayılı özelgesi aşağıdaki gibidir:

".....)

Vergi Usul Kanununun 322 nci maddesi uyarınca; kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkan kalmayan alacaklar değersiz alacak olarak nitelendirilmiştir. Görüldüğü gibi değersiz alacak; kaybedilmiş, tahsiline artık imkan kalmamış, değeri sıfıra inmiş bir alacaktır. Kanuni düzenlemeye göre alacağın tahsil imkanının kalmadığının, kazai bir hükümle veya kanaat verici bir vesika ile tevsik edilmesi icap etmektedir. Kazai bir hükümden anlaşılması gereken, alacağın tahsili için kanun yollarına başvurulmuş olması, icra takibinin yapılmış bulunması, bu müracaatlar ve takipler sonunda, alacağın ödenmeyeceğine hakim tarafından hükmedilmiş olması; kanaat verici vesika teriminden ise ödemeyi imkansız hale getirmiş hal ve sebepler sonucu ortaya çıkmış belgeler anlaşılmalıdır. Alacağın tahsil güçlüğüne objektif ve inandırıcı belgelerle ortaya konması değersiz alacak uygulaması bakımından büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde alacakların tahsilinin mümkün olmadığının takdiri mükellefe bırakılmış olur. Böyle bir boşluk bırakmamak amacıyla kanun koyucu değersiz hale geldiği ileri sürülen alacağın ciddi olarak takip edildiğine ilişkin çabaların kazai bir hüküm veya kanaat verici bir vesika ile tevsikini öngörmüştür.

Vergi hukuku uygulaması bakımından kanaat verici vesikalara örnek olarak aşağıdaki belgeler sayılabilir.

-Borçlunun herhangi bir mal varlığı bırakmadan ölümü veya Medeni Kanununun 31 ve izleyen maddelerine göre mahkemelerce borçlu hakkında verilen gaiplik kararı ve mirasçılardan da mirası reddettiklerine dair sulh hukuk mahkemelerince verilmiş bulunan **mirası red kararı**,

-Borçlu aleyhine alacaklı tarafından açılan davayı borçlunun kazandığına dair **mahkeme kararı**,

-Mahkeme huzurunda **alacaktan vazgeçildiğine** ilişkin olarak düzenlenmiş belgeler,

-Alacaktan vazgeçildiğine dair konkordato anlaşması,

-Borçlunun **dolandırıcılıktan mahkum olması** ve herhangi bir malvarlığı bulunmadığını belgeleyen resmi evrak,

-Borçlunun **adresinin saptanamaması** nedeniyle icra takibat dosyasının kaldırıldığını ve yasal süresi içerisinde yenileme talebinde de bulunulmadığını gösteren icra memurluğu yazısı,

-Gerek doğuşu gerekse vazgeçilmesi bakımından belli ve inandırıcı sebepleri olmak şartıyla **alacaktan vazgeçildiğini gösteren anlaşmalar**, (Alacaklının tek taraflı irade beyanı ile alınmasından vazgeçilen alacakların, değersiz alacak olarak zarar kaydı mümkün değildir.)

-Ticaret mahkemesince borçlu hakkında verilmiş ve ilgili masa tarafından tasfiyeye tabi tutulmuş bulunan **iflas kararına** ilişkin belgeler.

Bu bağlamda mükellef şirket avukatının alacağın takibi için yapılan işlemlerin akamete uğradığı (sonuçsuz kaldığı) yolundaki görüşü ile somut olayda olduğu gibi icra müdürlüğünden alacaklının talebiyle alınan ve o güne dek herhangi bir tahsilat yapılmadığına dair derkenar (yazıyla eklenen ifade), alacağın değersiz hale geldiğinin göstergesi olamaz. Zira, icrai takibat yapılmakla birlikte alacağın haricen tahsili de mümkün bulunmaktadır.

Diğer taraftan **aciz vesikası**, alacağını tamamen alamamış olan alacaklıya, ödenmeyen alacak miktarı için verilen bir belgedir. Bu belgenin verilmesi ile alacaklının alacağı son bulmaz, hatta alacaklının durumu kısmen kuvvetlendirilmiş olur. Örneğin alacağın zamanaşımı süresi belgenin düzenlenmesinden itibaren yirmi yıl olur ve artık borçlu borcunun olmadığını iddia edemez. Başka bir deyişle aciz belgesi İcra İflas Kanununun 68 inci maddesi anlamında borç ikrarını içeren bir belge olup, alacağın değersiz olduğuna ilişkin bir vesika değildir.

Netice itibariyle; aciz vesikası, takip alacaklısı mükellef şirketin inisiyatif dairesinde kalan derkenar, takibin akamete uğradığına ilişkin belge ile alacağın tahsil kabiliyetinin bulunmadığına dair şirket avukatı tarafından verilen görüş yazısının Vergi Usul Kanununun 322 nci maddesi anlamında alacağın tahsil kabiliyetinin olmadığına dair kanaat verici belge olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp, anılan belgelerle tevsik edilmiş alacağın da değersiz alacak olarak nitelendirilmesine imkan bulunmamaktadır.

Öte yandan, bir alacak hakkının belli bir süre içinde kullanılmaması yüzünden dava edilebilme niteliğinin yitirilmesi ya da yasada öngörülen sürenin geçmesi ile bir hakkın dava yoluyla elde edilebilme olanağının zayıflaması biçiminde tanımlanabilen zamanaşımı, bir borcu doğuran, değiştiren, ortadan kaldıran bir olgu olmayıp, doğmuş ve var olan bir hakkın istenmesini ortadan kaldıran bir savunma aracıdır. Bu bakımdan **zamanaşımı**, borcu eksik borç haline getirmektedir. Yani borç devam etmekte ancak talep edilemeyen bir alacak haline gelmektedir.

Borçlar Kanununun 133 üncü madde hükmü gereğince, zamanaşımı süreleri kanunda sayılan bazı hallerde her işlem ile kesilir, süre kesilme tarihinden itibaren ilk baştan tekrar başlar. Buna göre borçlu borcu ikrar ederse, faiz mahsuba sayılmak üzere ödeme, rehin veya kefil verirse, yahut alacaklı mahkemeye dava açarsa veya icraya verirse, mahkeme ve icra dairesinin her usulü işleminde bu süre kesilir, tekrar baştan başlar. Bu durumda alacağın zamanaşımına uğraması ancak alacaklının borçluyu ısrarla takip etmemesi neticesinde mümkün olabilecektir. Bu nedenle ısrarla takip edilmeyen

alacakların zamanaşımına uğraması halinde bunların değersiz alacak olarak kaydı mümkün değildir.

Ayrıca, her olayın kendine has durumunun bulunması dolayısıyla standart bir tutar belirlenmesinin mümkün olmaması ve alacaklı borçlu ilişkisinde borç tahsil edilmesine rağmen tahsil edilmemiş gibi gösterilme ihtimali bulunması nedeniyle muvazaalı işlemlere yol açılabileceğinden, belirli miktarı aşmayan alacakların herhangi bir belge aranmaksızın değersiz alacak olarak kabul edilmesi mümkün bulunmamaktadır.”

8. Konuya İlişkin Açıklamalarımız ve Değerlendirmelerimiz

Vergi Usul Kanununda şüpheli alacak ve değersiz alacak kavramları 322 ve 323. Maddede ayrı ayrı açıklanmıştır. Bir alacağın değersiz alacak olarak nitelendirilebilmesi için alacağı tahsili için harekete geçilmiş olması yeterli değildir. Yani dava veya icraya başvurulmuş olması söz konusu alacağın şüpheli alacak haline geldiğini gösterir. Alacağın değersiz alacak haline gelmesi ise alacağın tahsiline imkan kalmadığının bir yargı kararına (kazai bir hükme) bağlanmış olmasını veya kanaat verici bir vesikaya bağlanmış olmasını gerektirir.

Satıcının alacağını tahsil edemeyip alacağının tahsili için dava açmış olması veya icra dairesine başvurmuş olması halinde daha önce beyan edilen KDV'nin alacağın şüpheli hale geldiği dönemde indirim konusu edilmesi mümkün müdür? Diğer bir ifade ile alacak tamamen değersiz hale gelmeden, tahsil edilemeyen KDV indirim konusu yapılabilir mi? Keza KDV Kanununun 30. Maddesinde alıcının KDV indirimi için “**değersiz alacak**” kavramı, 29 uncu maddede satıcı yönünden “**değersiz hale gelen alacağın zarar yazılması**” ibarelerine yer verilmiştir. Görüşümüze göre herhangi bir alacağın şüpheli hale gelmiş olması, o alacağa ait KDV'nin indirilecek KDV hesabına alınması için yeterli değildir. KDV'nin düzeltilmesi için alacağı değersiz alacak haline, borçlu yönünden de ödenmeyecek borç haline gelmiş olması gerekmektedir.

Değersiz hale gelen alacağın içindeki KDV'nin satıcı tarafından indirim konusu edilebilmesi için mükerrer indirim neden olmamak için alıcının da daha önce indirim konusu ettiği KDV'yi aynı dönemde hesaplanan KDV olarak beyannameinde 505 kod numarası ile beyan etmesi gerekmektedir. Aynı şekilde satıcı tarafından daha önce şüpheli alacak karşılığı ayrıldığı dönemde KDV dahil zarar yazılan alacağın satıcı tarafından da bir taraftan “gelir”, diğer taraftan 111 kod numarası ile indirim olarak beyannameinde gösterilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, Vergi Usul Kanununun 323.maddesinde belirtilen, “*yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan ve 3.000 (1.1.2024'den itibaren 14.000 -TL) Türk lirasını aşmayan alacaklar*”ın değersiz alacak olarak değerlendirilmesi halinde söz konusu alacağa ait olup daha önce beyan edilen KDV'nin doğrudan indirilecek KDV hesabına alınması mümkündür.

İflas, ölüm, adreste bulunamama gibi hallerde karşılıklı düzeltme imkanı bulunamayacağından alıcı tarafının düzeltme yapmaması halinde de satıcının alacağın değersiz hale geldiği dönemde KDV beyannameinde söz konusu KDV'yi indirim konusu yapması ve karşılık ayrıldığı dönemde zarar yazılan KDV'nin gelir olarak yazılmasının mümkün olduğu görüşündeyim.

9. Sonuç

Yukarıda yapılan açıklamalarımızdan anlaşılacağı üzere, bir alacağın şüpheli hale gelmesi onun değersiz alacak haline geldiği anlamına gelmez. Bu nedenle değersiz hale gelmeyen bir alacak nedeniyle hesaplanan KDV'nin KDV Kanununun 29 uncu maddesine göre indirilecek KDV hesabına alınabilmesi için alacağın değersiz alacak haline gelmesi ve bu durumun kanaat verici belge ile belgelendirilmiş olması gerekmektedir.

Saygılarımızla.

Kanıt YMM A.Ş.
Sakıp ŞEKER